

Samstarv á Atlantsmótinum

Oddagrein

TAD var tann tíð, tá føroyingar høvdu ávíst samstarv við grannar okkara hetlendingar. Ikki var tað nógv, men vit dystaðust í fótbólta gjøgnum mong ár.

NÚ tað her í blaðnum í gjár verður skotið upp av fólki á Suðuroyggi (Hebridunum), at teir fyra oyggjabólkarnir, Hetland, Orknoyggjar, Hebridurnar og Føroyar áttu at knýtt tættari samstarv man tað uttan iva vinna undirtektu millum mong her heima. Ti hvat er meira nátturligt enn at fyra fjarskotnir oyggjabólkar, sum í mongum eru so meinlikir, hava tættari samstarv?

FER tú veruliga at hugsa um henda spurning kemur tú til ta niðurstøðu, at tað er nú rættliga logið, at tað ikki longu finst eitt samstarv millum hesar oyggjar á Atlantsmótinum. Ti leita vit aftur í søguna, so er vit runnin av somu ætt. Víkingarnir komu til allar hesar oyggjabólkar og tóku tá bæði mál og mentan við sær. Hesi livdu millum manna í øldir fyr í so seinni at verða troðað burtur av útlandskum.

NORRØNI upprunin og felagsarvurin megnaðu so dánt at yvirleva í Føroyum men fór fyrri keytið á hinum oyggjum fyrri eystan og sunnan. Keltiska árinid varð so mikið stórt, at bæði hetlendingar, orknoyingar og fólkið á Hebridunum mistu sitt mál, og flestu av for norronu siðunum hvur vó ella vóru traðkaðir í fót. At føroyingar ikki endaðu í sama bæði kunnu vit takka teimum kreftum í Føroyum fyrri, sum stríddust fyrri málum. Ein kann siga, at tað var málsliga neyðtøkan úr ávikavist Bretlandi og Danmark, sum gjørdi av við og mundi gjørt av við norrøna upprunan hjá øllum hesum nevndu oyggjabólkum.

Í dag siggja mong fólk í Hetlandi, á Orknoyggjum og á Hebridunum tann norrøna upprunan meira sum sín identitet enn tann keltiska. Og tað er kanska heldur ikki so logið. Ti fyrri hesar oyggjabúgvar livir enn tað norrøna, um ikki í gerandisdegnum, so tó á mangan hátt í mentanini, í staðnevnum osfr. Vit vita eisini, at fólkin á hesum oyggjum høvdu sítt egna serstaka norrøna mál.

TAD var so eisini tann tíð, tá allir oyggjabólkar nir vóru undir sama logmanni frá tí tíðini, at teir allir ho yrdi til Noreg. Tíðin skuldi broyta hetta, og í dag má sigast, at lítið og einki samband er millum umrøddu oyggjabólkar. Leita vit tó nokur hundarð ár aftur í tíðina, so tykist meira samband hava verið. Eitt er so eisini tað, at hetlendingar lærdu føroyingar at fiska og í nýggjar í tíð, tá síðin var uppá tað mesta, var ávis samvinna millum føroyingar og Hebridurnar.

NÚ er annað eisini, sum samvinna hevur verið um, men samanumtikið kann sigast, at hesir fyra oyggjabólkar kundu einsvæl liggið í hvør sínum herðashor ni av knøttinum, so lítið hava vit við hvør annan at ger a.

EIN slik ásanann kemur í tøkum tíma og skal hon v era við til at rudda slóð fyrri eini framtíðar samvinnu. Í samrøðuni við Sosialin í gjár sigur umboð fyrri myndugleikarnar og idnaðið á Suðuroyggi, atnú Atlantsmótið tykist kunna gerast ein nýggjur oljalandslutur, tá átti at borið til at ment samvinnuna millum oyggjabólkarnir í hesum par tinum av heiminum. Givið er at øktir vinnuguleikar í nettup hesum útjaðar anum kunnu verða júst tað skumpið, tað insitamentið, sum skal til fyrri at byggja brýr millum Føroya, Hetland, Orknoyggjar og Hebridurnar.

TAD skal vera okkara vón, at henda tilvildarlaga samrøða á eini oljussu í sjálvum ættlandinum N oregi, kann vera spíri til eina samvinnu á Atlantsmótinum, eina samvinnu, sum kann fevna um bæði vinnulív og mentan, eina samvinnu, sum fær hesar oyggjabúgvar at finna saman aftur og draga fram tann felags identitet og uppruna, sum hevur eyðkent teir frá for nari tíð. Mentan og vinnulív kunnu vera við til at stuðla uppundir hvørt annað.

Sosialurin

Burturvið at tosa um tvangsflyting av skúlanæmingum

Viðmerking



Tórfinn Smith
skrivar

Av tí at rættilig øsing tykist at hava tikið seg upp, serliga í Kommunuskúlanum í Havn í samband við, at býráðið hevur viðgjørt viðurskipti í samband við, framhaldsdeildina, haldi eg tað vera beint við nokrum fám viðmerkingum.

Vit hava sæð ræðsluvirskriftir sum tvangsflyting av skúlanæmingum, um niðurlægging av eitt nú Kommunuskúlanum o.s.fr.

Hvadan hesin óttin ella orsökini til, hvi lærarar á hesum skúla vera slíkar illgitingar fram er mær óvissur, men møguliga er orsökini misskiljingar. Kanska eru misskiljingarnar orsakaðar av ov fáum og ikki nóg góðum frágreiddingum frá býráðnum, og hesum vil eg sjálvandi taka mina partvísu ábyrgd av.

Orsök til uppleggið

Í fleiri ár hava m.a. ymskir býráðslimir tosað um framhaldsdeildina. Partvíst tí onkur hevur hildið, at framhaldsdeildin kundi fingið eitt betri innihald, og partvíst orsaka av hølistrupuleikum í skúlanum í Vesturbýnum.

Fyri at gera álvara at seta hetta orðaskifti eitt sindur meira í «system» loyvið undirritaði sær 4. februar í fjór at gera eitt upplegg at birta uppundir eitt orðaskifti um:

1. At bota um framhaldsdeildina, og
2. At fáa meira burturúr verandi skúla- og undirvisingarhøllum í býnum.

Úrslitið av hesum varð, at býráðið 20. mars í fjór setti ein arbeidshólk at halda fram við arbeidinum.

Hesin arbeidshólkur hevur havt fundir við Skúlaráðið, Landsskúlafrýsingina og skúlastjórnarnar.

Skal ein taka stutt samanum hvørja niðurstøðu hesir fundir komu til kann sigast, at:

Skúlanævndin mælti frá at savna alla framhaldsdeildina í eitt stað. Men helt, at høvi kundi verið at skapt ein veruligan valskúla undir verandi lógartreytum og metti, at tað var skilagott at

royna okkurt nýskapandi siðsta árið í fólkskúlahópi (10. fl.) serliga nú fólkskúlin er komin í harða kapping við eitt nú eftirskúlar í Danmark.

Landsskúlafrýsingin gav einki greitt svar, men segði frá, at arbeitt verður við at skapa nýggjar møguleikar fyrri 10. flokkarnar. Landsskúlafrýsingin segði tó, at tað er rætt, at í 10. flokki verða valmøguleikarnir fleiri við nógvum næmingum, tí kravda tímatíð er bara 14 tímar um vikuna.

Skúlastjórnarnir hildu, at tað var helst ein ov stórir biti at leggja alla framhaldsdeildina saman í eina, men ein roynd at leggja allar 10. flokkarnar saman kundi vera ein byrjan, sum kundi víst møguleikar, id ikki vóru royndir áður. Eisini teir vísu á stóra áhugan hjá 9. flokka næmingum at fara til Danmarkar í 10. flokk.

Fara varisliga fram

Siðani tá hevur arbeidshólkurin arbeitt víðari við hesum máli, og kom til endans fram til eitt tilmæli at leggja fyrri býráðið, har mælt verður til:

1. at felags 10. flokkur verða skipaðir á einum ella tveimum av verandi framhaldsskúlam í samráð við skúlaleiðslu og lærarnar
2. at kanna verður hvussu 8. og 9. flokkur verða skipaðir øðrvísi í framtíðini
3. at endurskoða skúlaðómini og møgulega strika tey
4. at bót verður um møguleikarnar hjá kvøldskúlanum/listaskúlanum at fáa innivist í skúlabygninginum hjá kommununi uttan fyrri vanligu skúlatíð.

Hetta samtykti býráðið 26. september í ár.

Ein roynd

Tað hevur alla tíðina verið ætlanin at fara sera varisliga fram, og tí fór býráðsumsitingin, sum nú hevði fingið málhald at arbeida víðari við, í fyrstu atlaga at tosa við Eysturskúlan og Venjingskúlan.

Spurningurin á fyrsta fundinum var, um hesir báðir skúlar vildu royna at gera eina avmarkaða roynd at skipa ein felags 10. flokk á Eysturskúlanum. Og júst her liggur hetta mál í dag. Eingin hevur tikið Kommunuskúlan ella Argja Skúla upp á tunguna, og tí

tykist mær øsingina í Kommunuskúlanum eitt sindur løgna.

Miðsavna ella ikki

Væl veit eg, at ymskar meiningar eru um tað er beint ella skeivt at miðsavna framhaldsdeild. Tað munnu helst vera eins mong sjónarmið fyrri sum ímóti, men at gera hetta til ein spurning sum ein als ikki má tosa um, kann eg als ikki góðtaka. Sjálvandi skulu vit eisini tosa um spurningar, sum ymskar meiningar eru um.

Og heilt spyrjandi standi eg, tá eg havi fingið at vita frá einum av lærarunum í Kommunuskúlanum, úrslitið av einum stílaevni í vár. Evnið var: Hvar fert tú í skúla eftir at tú er lóðugur við 9. flokk. Ein tridringur av næmingunum svaraðu, at teir fóru heldur til Danmarkar enn í ein føroyskan 10. flokk. Tað sigur ikki so lítið. Og hvi skal tað so vera utopi at tosa um hendan 10. flokk-in.

Skúlabygging

Sagt verður, at skúlanæmingar kunnu og skulu ikki gera ut í pengum. Tað kunnu vit skjótt vera samd um. Men tá vit í hesi góðu kommunu, vit búgva í, hava

skúla, sum stendur nær um háltómur og annan skúla, sum er yvirfylltur, - hvat gera vit so?

Skulu vit so bert lata tann háltótoma standa háltótoman og byggja ein nýggjan? Er tað skilagott? Hann, sum heldur tað, má eisini vera greiðir yvir, at ein nýggjur skúli kostar. Og hann kostar skattaprosent. Er ikki betri at nýta verandi høli so skynsamt sum gjørligt, og kunnu vit haraftrat fáa ein enn betri 10. flokk, - hvat kann tá vera betri?

Eg eri so hjartaliga samdur við Jóhann Samuelsen, skúlaárðslimi, tá hann um 10. flokk skrivar, at býráðið átti at havt skyldu til at koma við einum spennandi og øðrvísi tilboði til tey ungu, so tey veruliga merkja, at her er talan um eitt persónligt skúlaav, sum tey hava høvi til at royna - og vil ein tilik fræls skipan heilt natúrliga skapa eina kapping millum kommunalu skúlnar - næmingunum at frama.

Ikki kann tað sigast betri - og tað er júst tað, vit hava lagt upp til.

Bliðar heilsur

Tórfinn Smith,
býráðslimur



Eftirlýsing

Tú ella tit, sum fyrri stuttum eru flutt til Føroya, sakna kanska ein pakka við millum annað hesi fittu nissumyndini í.

Eigarin fær pakkan við at fara umboð á Teistan, har pakkin hevur liggið seinastu dagarnar.